

Esettanulmány

12. lecke A pénzügyi ellenőrzés

Az Enron-botrány

2001 januárjában az USA-beli energetikai óriáskonzern, az Egyesült Államok 7. legnagyobb vállalata, az Enron Corporation előző évi kiemelkedő teljesítményéről számolt be. 2000-ben a cég árbevétele meghaladta a 336 milliárd dollárt. A negyedik negyedév árbevétele (40 milliárd dollár) 171 százalékkal haladta meg az előző év hasonló időszakában nyújtott teljesítményt.

A történet a nyolcvanas évekre, vagyis a féktelen felvásárlások idejére nyúlik vissza. Az akkor még közepesnek számító Houston Natural Gas túlélte ugyan ezt az időszakot, de tulajdonosa, Kenneth L. Lay rájött: vállalata csak akkor maradhat talpon, ha elég nagy lesz ahhoz, hogy ne lehessen csak úgy bekebelezni. 1985-ben ügyesen megszervezte a vállalat fúzióját az Internorth of Nebraska céggel, amely a világ legnagyobb távvezeték-tulajdonosa volt. Lay kezébe kaparintotta a vezetést, s az új vállalatot Enron névre keresztelte. A cég ezt követően gyors fejlődésnek indult, tevékenységét kiterjesztette: a földgáz kereskedelem mellett áramtermeléssel és kereskedelemmel, valamint szélessávú adatátvitellel is foglalkozott. Leányvállalatain keresztül több európai országban is jelen volt. A cég sikerei elsősorban az elnök és a vezetők éleslátásának, kimagasló, „üzleti érzékének” voltak köszönhetőek, mivel az 1990-es években liberalizált amerikai energiaszektor kínálta lehetőségeket meglehetősen jól kiaknázta a vállalat. Az Enron 10 év alatt Amerika 10 legnagyobb mamutcégének egyikévé vált. A menedzsment a vállalat pénzügyi beszámolóiban 1997 és 2000 között 70%-os árbevétel- és 35%-os üzemi eredménynövekedést jelentett. A számok vonzották a befektetőket, látszólag minden a legnagyobb rendben volt.

Egy nyilvánosan működő társaság esetében a befektetőknek korlátozottak az eszközeik, hogy betekintsenek a társaság ügyeibe, kénytelenek a társaság által közzétett pénzügyi beszámolókra és jelentésekre hagyatkozni. Az Enron Corporation egyik alelnöke felhívta a vezérigazgatói tisztségbe egy nappal korábban kinevezett Kenneth Lay figyelmét a társaságnál folyó könyvelési szabálytalanságokra. Az alelnök asszony viszont aligha mondott újat újdonsült főnökének, hiszen Lay a kezdetektől vegyes vezetői posztokat töltött be az Enronnál. Az Enron az általánosan elfogadott könyvelési alapelvekkel össze nem egyeztethető gyakorlatot folytatott: a menedzsment a vállalatcsoporton belüli veszteségeket olyan, névleg független leánycégek hálózatában rejtette el, amelyekben az Enron-vezetők maguk is tulajdonosok voltak. A független leánycégek veszteségei nyereségként jelentek meg az anyavállalatnál, az utóbbi pénzügyi mutatói így vonzóak maradtak a befektetők és a hitelezők számára. Az alelnök azt is javasolta, hogy az Enronnál alkalmazott könyvelési gyakorlatot külső szakértő vizsgálja meg. Lay a vizsgálattal a cég saját ügyvédi irodáját, a bírta meg. Az ügyvédek nem is okoztak csalódást a megbízójuknak, a vizsgálat mindent rendben talált.

A fordulópont október 16-án következett. Az Enron ekkor 618 millió dolláros harmadik negyedévi veszteségről számolt be a nyilvánosság előtt. A hír nemcsak a befektetőket dúlta fel, de a korábban teljesen gyanútlan Értékpapír- és Tőzsd felügyelet (SEC) figyelmét is felkeltette, amely egy héttel később vizsgálatot kezdett a cégnél. November 8-án következett a második csapás: egy újabb jelentés szerint az előző öt évben 586 millió dollárral kevesebb veszteséget vallott be a társaság.

Esettanulmány

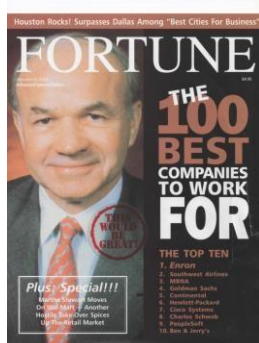
12. lecke A pénzügyi ellenőrzés

Miután megfelelő biztosítékok hiányában a rivális Dynegy Group elállt felvásárlási szándékától, az Enron hivatalosan is kezdeményezte csődeljárás indítását tartozásai rendezése érdekében. A jelentős veszteség ugyanis elriasztotta a hitelezőket, akik igyekeztek tömegesen visszavonni kintlévőségeiket. A részvények ára – beleértve a hitelező pénzügyi intézetek részvényeit is – zuhanni kezdett. Míg a botrányt megelőző hónapokban a társaság papírjainak árfolyama 30-86 dollár között mozgott, 2001 decemberétől drasztikusan csökkent, és nagyjából a részvényenkénti 50 centes áron „stabilizálódott”.

Mint kiderült, a vállalat vezetői – a tanácsadói szerepben is fellépő (és a botrány következtében később megszűnt) könyvvizsgáló céggel (Arthur Andersen) karöltve – több éven keresztül meghamisították a pénzügyi kimutatásokat, illetve auditálták a hamisított beszámolókat. Az Enron több száz offshore leányvállalat működtetésével „sikeresen kiaknázza” a karibi szigetvilág adóparadicsomai által kínált lehetőségeket, ennek köszönhetően 1997 óta gyakorlatilag nem fizetett vállalati nyereségadó. A botrány kirobbanását követően mind az Enronnál, mind az Arthur Andersennél tömegesen semmisítették meg kompromittáló dokumentumokat. Ezzel kapcsolatosan még a Szövetségi Nyomozó Iroda (FBI) is vizsgálatot kezdeményezett, mivel több magas beosztású személy, politikusok érintettsége is felmerült a csalások kapcsán. A hírek szerint a mamutcég növekvő bevételeinek egyre kisebb hányada került ténylegesen a vállalat kasszájába, ezzel szemben a pártok kampányainak finanszírozása előkelő szerepet kapott a pénzek elköltésekor. A vállalat csődje nem csak a tőkepiacokat és az energiaszektort rázta meg, az egész gazdaságot érintette. A tulajdonosok több milliárd dollárt veszítettek, és több ezer munkahely szűnt meg. A houstoni államügyészség mérleghamisítás gyanújával több volt vezető ellen vizsgálatot kezdeményezett.

A 64 éves Kenneth Lay 2006-ban a szeptemberi büntetés kiszabás előtt szívrohamban életét veszítette, de várhatóan több évtizedes szabadságvesztésre ítélték volna. Az Enron valamennyi vezetője tagadta, hogy ismerte volna a cég valódi pénzügyi helyzetét, vagyis azt, hogy asszisztált volna a beszámoló kozmetikázásában. Azonban a tények ennek ellenkezőjéről árulkodtak. A menedzserek ugyanis a csőd előtti hónapokban – amikor már sejteni lehetett a problémák felszínre kerülését – nagy mennyiségben adták el a birtokukban levő – akkor még magas árfolyamú – részvényeiket, miközben a befektetőket (például az alkalmazottakat) a papírok vásárlására buzdították. Egyes becslések szerint az exelnök több mint 100 millió dollár nyereségre tett szert részvényeladásból.

Gondolja végig, hogy a pénzügyi ellenőrző rendszer milyen pontjain tapasztalható hiányosságok játszottak közre a helyzet kialakulásában?

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR
KÖZGAZDÁSZ KÉPZÉS
TÁVOKTATÁSI TAGOZAT
LECKESOROZAT
COPYRIGHT © SZTE GTK 2017/2018

A LECKE TARTALMA, ILLETVE ALKOTÓ ELEMEI ELŐZETES,
ÍRÁSBELI ENGEDÉLY MELLETT HASZNÁLHATÓK FEL.

JELEN TANANYAG
A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEMEN KÉSZÜLT
AZ EURÓPAI UNIÓ TÁMOGATÁSÁVAL.
PROJEKT AZONOSÍTÓ: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE